

Література

1. Байрак. О.М., Стецюк Н.О. Атлас рідкісних рослин Полтавщини. Полтава: Верстка, 2005. — 248 с.
2. Заповідна краса Полтавщини. — Полтава: ІВА «Астрєя», 1996. — 188 с.
3. Збережи, де стоїш, де живеш. По сторінкам Червоної книги Полтавщини / Байрак О.М., Самородов В.М., Стецюк Н.О. та ін. — Полтава: Верстка, 1998. — 205 с.

БІОЕКОЛОГІЯ ЛУЧНИХ РОСЛИН НА ДІЛЯНКАХ ЗА УЧАСТЮ КОСАРИКІВ ТОНКИХ

Орлова Л.Д., Левченко Ю.П.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Охорона рослинного світу є однією з найбільш актуальних проблем, яку повинно вирішувати людство. У наш час природний рослинний покрив відчуває на собі все більший вплив людини, все більше відступає під натиском цивілізації. Площі, які зайняті природною флорою бездумно зменшуються. Зникають або стають рідкісними все більше видів рослин. Одним із таких видів рослин, чисельність якого зменшується з кожним роком є косарик тонкий (*Gladiolus tenuis* Bied) [1].

Косарик тонкий можна побачити в червні місяці на вологих заплавах лука або лісових галявинах, узліссях по великих і середніх річках. Ця рослина нагадує садові гладіолуси, але має суттєву перевагу над культурними родичами: не потребує викопування восени бульбоцибулини, добре переносять промерзання ґрунту [3].

Косарик представляють собою багаторічні, бульбоцибулинні, трав'янисті рослини висотою 35-85 см. Стебло пряmostояче з трьома листками, з них верхній листок у вигляді піхви із недорозвиненою пластинкою. На верхівці стебла утворюється суцвіття завійка, що складається з 3-6 квіток пурпурово-фіолетового забарвлення. Квітує у травні-червні. Плід — коробочка обернено-яйцеподібна з насінням грушовидної форми без крил [3].

Дані рослини мають високі декоративні якості, що й призводить до їх масового зривання на букети, викопування. Численність виду скорочується також через викошування луків, випасання худоби. Косарик тонкий-червонокнижний вид і на території Полтавщини охороняється в регіонально-ландшафтному парку "Нижньоворсклянський", в ландшафтних ("Садочки", "Лизняна балка", "Пісоцько-Коньове"), ботанічних ("Глибочанський", "Урочище Котове") та гідрологічних ("Рогозів куточок") заказниках [1]. І для того, щоб краще вивчити поширення та умови зростання косариків тонких нами визначена їх участь у травостоях, біоморфологічні та екологічні особливості рослин ділянок де зростають косарик тонкий. Для даного дослідження встановлювалась видова насиченість фітоценозу та проективне покриття на ділянках розміром 1 м x 1 м.

Згідно одержаних результатів кількість косариків на ділянках становить 65%, а найменша — 10%. Найчастіше дні рослини зустрічаються зі злаками, зокрема, кострицею борознистою, тонконогом лучним,

за участю гадючника звичайного, підмареника справжнього, конюшини лучної та перстача сріблястого. При дослідженні даних лучних ділянок виявлено значне різноманіття флористичного складу. У травостойі нами нараховано 58 видів рослин, що належать до 16 родин. Найбільше представників мають такі родини: бобові, злакові, айстрові та розові, значно менше — по одному представнику входять до родин молочайні, геранієві, маренкові, подорожникові та півникові.

Біоморфологічна структура є важливим показником флори, оскільки залежить від ґрунтово-кліматичних умов середовища. Складні взаємовідносини видів рослин та середовища, виявляються у фізіологічних областях і життєвій формі рослин. Серед рослин досліджуваної території всі трав'янисті, більшість з них полікарпиків (52.6%). З основних типів вегетації найбільш численною є група літньо-зелених видів (30%). Серед типів надземних пагонів пануючою є група напіврозеткових рослин (50%). Найбільш представленою виявилася група стрижнево-кореневих рослин (21 вид). Більшість рослин виявилась з каудексовим типом підземних пагонів (52.4%).

Екологічна структура ж флори показує кількісний розподіл видів за нормою реакції на вплив первинних екологічних факторів, що є складовими абіотичних елементів середовища, які виявляються через особливості клімату і рельєфу. Флора досліджуваної території проаналізована нами по відношенню видів до води та світлового режиму, виділені життєві форми за Раункієром. Ценотичний аналіз проведений за показниками широти еколого-ценотичної амплітуди видів, яка встановлюється на основі аналізу синтаксонів, в яких поширений вид.

У результаті ми виявили, що за гігоморфами панівною групою на вивчених лучних ділянках є мезофіти (64%). Серед геліоморф основне місце належить групі геліофітів, що складає більше половини. По класифікації життєвих форм за Раункієром більше всіх гемікриптофітів, що склали більше половини (76.3%) видів. Згідно з особливостями ценотичної структури флори досліджуваних ділянок ведучу роль відіграють гемі евритопні рослини (52.6%) та спів доміанти.

Таким чином, за результатами аналізу флора досліджуваної території представлена досить великою кількістю видів. Виділені екоморфи свідчать про різноманітний спектр екологічних умов. Загалом можна сказати, що насичуваність фіто компонентів лучних ділянок за участю косариків тонких досить значна. Та й самі косарики відіграють вагомую роль в утворенні лучних ценозів.

Література

1. Збережи, де стоїш, де живеш. По сторінках Червоної книги Полтавщини. Рослинний світ/Байрак О.М. Та ін. — Полтава: Верстка, 1998. — 205 с.
2. Давидов А.І. Знай, люби, бережи: Науково-художня книга для середніх шкіл. — К: Веселка, 1985. — 159 с.
3. Щоб росли горицвіти: розповіді про рідкісні рослини та тварини Полтавщини / Д.С. Івашин, В.М. Самородов, В.В. Буйдін та ін. — Полтава, 1990. — 70 с.